

Bydgoszcz, dn. 18.10.2021 r.

AUTOREFERAT

1. **Imię i nazwisko:** Joanna Szczutkowska
2. **Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej:**

- magister historii, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, 2006,
- doktor nauk humanistycznych w zakresie historii, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, 2011 – na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Polityka kulturalna władz PRL wobec kinematografii w latach 1970-1980*.

3. **Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych:**

1.10.2011 – obecnie, adiunkt w Instytucie Historii i Stosunków Międzynarodowych (od 2019 r. Wydział Historyczny) Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

4. **Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.):**

Jako główne osiągnięcie naukowe, będące podstawą wszczęcia postępowania habilitacyjnego pragnę wskazać monografię historyczną pt. *Zagraniczna polityka kinematograficzna PRL w latach 70. XX w.*, która została wydana w 2021 r. przez Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Recenzentami wydawniczymi monografii są: dr hab. Wanda Jarzabek, prof. Instytutu Studiów Politycznych PAN oraz prof. dr hab. Dorota Skotarczak, Wydział Historii UAM. Książka ta stanowi jednocześnie pewnego rodzaju podsumowanie mojej działalności naukowo-badawczej

dotyczącej polityki filmowej Polski Ludowej w tzw. dekadzie gierkowskiej. Początkowo swoją uwagę skupiałam na ogólnym problemie miejsca kina w polityce partii i państwa oraz na bardzo szerokim zagadnieniu funkcjonowania kinematografii w specyficznych realiach socjalistycznego mecenatu, gdzie lata 70. wyróżniają się dychotomią: rozwój i ograniczanie. Wiele wartościowych artystycznie filmów miało wówczas szanse powstać, zaistnieć, a nawet zapisać się w historii kina w Polsce i na świecie dzięki środkom z budżetu państwa (przyznawanym czasami bardzo odważnie - jak na tamte uwarunkowania wewnętrzne - przez oficjeli) i wielopłaszczyznowemu zaangażowaniu filmowców. Jednocześnie, wiele przedsięwzięć, w tym międzynarodowych, z powodu zmieniających się konstelacji personalnych i politycznych ograniczeń nie udało się zrealizować. Ilu dokładnie, to pytanie, mimo dotarcia do różnych źródeł, wciąż pozostaje otwarte. W początkowym etapie mojej pracy interesowało mnie zatem kompleksowe podejście do tematu dziejów i funkcjonowania kinematografii polskiej w latach 70. w kontekście strategii kulturalnej PRL. Meandry stosunku założeń formalnych do ich praktycznej realizacji starałam się zaprezentować w monografii historycznej opublikowanej po uzyskaniu stopnia doktora pt. *Polityka kulturalna PRL w dziedzinie kinematografii w latach 70.*, Bydgoszcz 2014, ss. 367. Recenzentem wydawniczym pracy był prof. dr hab. Edward Zajiček. Przeanalizowałam wpływ partii i państwa na główne działy kinematografii (twórczość i produkcję filmową, bazę techniczną, rozpowszechnianie i dystrybucję) i jej instytucje, związki kinematografii z bezpośrednim otoczeniem (w tym zewnętrznym) a także z telewizją, placówkami kulturalno-oświatowymi, nauką, społecznym ruchem filmowym. W podoktorskim okresie aktywności naukowej kilka wątków zaprezentowanych w tej książce postanowiłam następnie rozszerzyć w artykułach opublikowanych w czasopiśmie naukowych oraz pracach zbiorowych. Chodzi tu o takie tematy, jak: ważność obchodów rocznic narodzin kinematografii PRL dla strategii kulturalnej polskich władz (*Znaczenie obchodów jubileuszu trzydziestolecia kinematografii Polski Ludowej (1975)*), „Kwartalnik Filmowy” 2017, nr 100, s. 44-54), działalność Polskiej Kroniki Filmowej (*Film i kinematografia w świetle Polskiej Kroniki Filmowej (1971-1980)*), [w:] *Spoleczno-polityczne inspiracje w kulturze i sztuce wizualnej*, pod red. Łukasza Jureńczyka i Joanny Szczutkowskiej, Bydgoszcz 2016, s. 43-55) oraz, szczególnie, międzynarodowe koneksje kinematografii polskiej, które stawały się zagadnieniem najważniejszym. Docierając do nowych źródeł, dzięki kolejnym kwerendom bibliotecznym i archiwalnym, zdecydowałam się je rozwinąć i przekształcić w temat wiodący.

Międzynarodowa polityka kinematograficzna i współpraca filmowa z zagranicą

W bardziej zaawansowanym etapie prac, po konkretyzacji celów badawczych, skoncentrowałam się na szczegółowej analizie związków filmowych, jakie Polska Rzeczpospolita Ludowa (PRL) utrzymywała i rozwijała z państwami bloku wschodniego i zachodniego: Socjalistyczną Federacyjną Republiką Jugosławii (SFRJ), Czechosłowacką Republiką Socjalistyczną (CSRS), Węgierską Republiką Ludową (WRL) oraz Republiką Włoską. Jej efekty prezentowałam podczas wystąpień na ogólnopolskich i międzynarodowych konferencjach naukowych oraz w dziewięciu artykułach opublikowanych na łamach czasopism oraz monografii zbiorowych w Polsce i Serbii. W tekstach tych przedstawiłam wielorakie możliwości podejścia do zagadnienia współpracy filmowej Polski z zagranicą w latach 70., opierając się w dużej mierze na nie eksplorowanych dokumentach z Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych (MSZ) i Archiwum Akt Nowych w Warszawie. Po pierwsze, ukazując jej przebieg w formie syntetycznej, na tle polityczno-historycznych uwarunkowań i ogólnych regulacji w dziedzinie kultury. W ten sposób udało się dostrzec znaczenie filmu i kinematografii w relacjach PRL z wymienionymi państwami w odniesieniu do deklarowanych i realizowanych przejawów współpracy. Jednocześnie powstał materiał do analiz podobieństw i różnic tego rodzaju kontaktów. Po drugie, rozważając, jaki wpływ na ową współpracę miały konkretne wydarzenia polityczne. Przykład roku 1968 r. wyraźnie pokazuje skutki decyzji o zaangażowaniu Polski w stłumienie Praskiej Wiosny na dynamikę relacji kinematograficznych z Czechosłowacją i Jugosławią. Kolejne ujęcie problemu polegało na zaakcentowaniu związków polskich filmowców z zagranicą, m.in. Jerzego Wójcika oraz Andrzeja Wajdy, także przy okazji analizy obecności polskiego kina na międzynarodowych festiwalach filmowych. Najnowszą płaszczyzną moich zainteresowań funkcjonowaniem kinematografii PRL na świecie jest jej wykorzystywanie w działalności urzędów zagranicznych podległych MSZ PRL, w tym kwestia stricte propagandowego potencjału kina. Dotychczasowe analizy materiałów archiwalnych już pokazują, że chociaż był to obszar niedowartościowany i niedoinwestowany przez państwo za sprawą ambasad i konsulatów udało się kinematografii polskiej uczestniczyć w wielu wydarzeniach, które sprzyjały jej promocji.

Omawiane teksty, prezentujące różne ujęcia problematyki współpracy filmowej PRL z zagranicą ukazały się w czasopiśmie historycznym „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej”, w kilku odsłonach serii wydawniczej stanowiącej pokłosie międzynarodowych dyskusji na temat wzajemnych relacji jugosłowiańsko-polskich w XX stuleciu (w językach polskim i serbskim), w pierwszej w Polsce monografii polsko-słowacko-

czeskich kontaktów filmowych oraz interdyscyplinarnej pracy zbiorowej poświęconej zagadnieniu sąsiedztwa w szerokim wymiarze chronologicznym i terytorialnym:

Współpraca kulturalna Polski z Węgrami w dziedzinie kinematografii w latach siedemdziesiątych XX wieku, „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej” 2018, nr 1, s. 113-144; *Kinematografia w działalności urzędów zagranicznych podległych Ministerstwu Spraw Zagranicznych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w Jugosławii w latach 1971-1980*, [w:] *W kręgu dyplomacji i polityki. W 100-lecie nawiązania stosunków dyplomatycznych między Polską i Jugosławią*, pod red. Bojana Dimitrijevicia, Pawła Wawryszuka i Andrzeja Zaćmińskiego, Bydgoszcz 2020, s. 132-142 (rozszerzoną i zmienioną wersję tego artykułu zdecydowałam się włączyć do publikacji będącej przedmiotem postępowania habilitacyjnego); „*Nieobojętni są ludzie, nosiciele idei...*” *Związki filmowców polskich i jugosłowiańskich na przykładzie twórczości operatorskiej Jerzego Wójcika*, [w:] *Polska i Jugosławia w XX wieku. Polityka - społeczeństwo – kultura*, pod red. Momčilo Pavlovicia, Pawła Wawryszuka i Andrzeja Zaćmińskiego, Bydgoszcz 2018, s. 388-400; *Uticaoj dogadaja iz 1968. U Poljskoj i Čehoslovačkoj na polijsko-jugoslovensku kulturnu saradnju*, [w:] *Jugoslavija i Poljska u XX veku. Međunarodni tematski zbornik radova sa konferencije Jugoslovensko-poljski odnosi u XX veku*, pod red. Momčilo Pavlovicia, Andrzeja Zaćmińskiego i Pawła Wawryszuka, Beograd 2017, s. 399-411 (rozszerzoną i zmienioną wersję tego artykułu opublikowałam w 2019 r. pt. *Współpraca kulturalna PRL-SFRJ w 1968r.*); *Współpraca kulturalna Polski z Jugosławią w dziedzinie kinematografii w latach siedemdziesiątych XX wieku*, [w:] *Polska i Jugosławia po II wojnie światowej*, pod red. Momčilo Pavlovicia, Nebojšy Stamboliji, Andrzeja Zaćmińskiego, Bydgoszcz 2016, s. 296-313; *Kulturna saradnja Poljske i Jugoslavije sedamdesetih godina XX veka*, [w:] *Jugoslovensko-poljski odnosi u XX veku: zbornik radova*, pod red. Momčilo Pavlovicia, Andrzeja Zaćmińskiego, Dragomira Bondžicia, Beograd 2015, s. 397-414; *Kontakty filmowe pomiędzy Polską Rzeczypospolitą Ludową a Czechosłowacką Republiką Socjalistyczną w latach 70. XX wieku*, [w:] *Polsko-czeskie i polsko-słowackie kontakty filmowe*, pod red. Ewy Ciszewskiej i Mikołaja Góralika, Łódź 2018, s. 27-51; „*Żywotność i znaczenie*” - *współpraca kulturalna Polski z Węgrami w latach 70. XX wieku*, [w:] *Historia kluczem do zrozumienia współczesnych relacji międzysąsiedzkich*, pod red. Teresy Maresz i Katarzyny Grysińskiej-Jarmuły, Bydgoszcz 2016, s. 431-443.

Ponadto problem współpracy kinematografii PRL z blokiem zachodnim omówiłam na przykładzie kontaktów z Włochami (artykuł pt. *Współpraca kulturalna Polski z Włochami w dziedzinie kinematografii w latach 70. XX wieku* został przyjęty do druku w czasopiśmie „Dzieje Najnowsze” w 2020 r.; z informacji uzyskanych od redakcji wynika, że publikacja najprawdopodobniej ukaże się w numerze 4/2021). Stosunki z tym państwem były jednym z priorytetów zagranicznej polityki filmowej ekipy gierkowskiej. Obecności polskiego kina na międzynarodowych festiwalach poświęciłam również niepublikowany referat wygłoszony w języku angielskim podczas międzynarodowej konferencji naukowej organizowanej przez Uniwersytet w Palermo w maju 2021 r. (zrealizowanej w formie zdalnej) pod szyldem

European Network for Cinema and Media Studies (panel: *Transfers and Collaboration within State Socialist Cinemas*).

Wszystkie te ustalenia pozwoliły przejść do syntetycznego spojrzenia na problem związków kinematografii z zewnętrzną aktywnością Polski Ludowej i umożliwiły publikację *Zagranicznej polityki kinematograficznej PRL w latach 70. XX w.*, wskazanej jako osiągnięcie naukowe będące podstawą wszczęcia postępowania habilitacyjnego. Przez tytułową zagraniczną politykę kinematograficzną PRL rozumiem działalność partii i państwa podejmowaną w środowisku międzynarodowym w związku z produkcją, dystrybucją, reklamą i rozpowszechnianiem filmu, zmierzającą do zrealizowania określonych celów. Chronologicznie praca obejmuje lata 70. XX w. a więc okres, kiedy w Polsce funkcję I sekretarza KC PZPR sprawował Edward Gierek (od grudnia 1970 do marca 1980 r.) a na świecie nastąpiła faza zimnowojennego odprężenia. Problem międzynarodowych koneksji kina PRL w kontekście roli i miejsca filmu i kinematografii w polityce zagranicznej i dyplomacji PRL w latach 70. nie był wcześniej przedmiotem historycznego opracowania monograficznego. Książka ma zatem charakter oryginalny. Nie oznacza to, że badacze w ogóle nie zajmowali się zagadnieniem obecności polskiego kina w świecie. Istnieją artykuły oraz prace zbiorowe dotyczące jej różnych przejawów, ale trudno nie zauważyć, że na tym polu przeważają opracowania filmoznawcze. W badaniach historycznych nad międzynarodowym funkcjonowaniem kinematografii PRL w tzw. dekadzie gierkowskiej istnieją ogromne luki, stąd pracując nad tym tematem wielokrotnie stawiałam sobie pytanie, jak należy o nim pisać. We wcześniejszych tekstach zaproponowałam spojrzenie na współpracę dwustronną Polski z wybranymi państwami w kontekście relacji politycznych i kulturalnych. Interpretacja tego bogatego materiału faktograficznego pozwoliła dokonać hierarchizacji wydarzeń, porównań oraz przejść do uogólnień i próby całościowego ujęcia obrazu zagranicznej polityki kinematograficznej PRL w latach 70.

Bazę źródłową monografii stanowią dokumenty archiwalne oraz prasa specjalistyczna. Niektóre wątki dotyczące zagranicznych losów kinematografii polskiej w latach 70. mają swoją literaturę, ale dominują w niej wspomnienia ludzi filmu, prace z tamtej epoki oraz, jak już zauważyłam, współczesne opracowania filmoznawcze. Przyjęcie polskiej perspektywy zdecydowało o proveniencji źródeł historycznych. W związku z tym, że w tzw. dekadzie gierkowskiej za całość spraw związanych z kinem, a więc również za realizację zagranicznej polityki kinematograficznej PRL odpowiadał faktyczny wykonawca polityki kulturalnej - Minister Kultury i Sztuki przy pomocy szefa Naczelnego Zarządu Kinematografii a Minister Spraw Zagranicznych pełnił funkcję jej „generalnego koordynatora”, podstawę niniejszej

książki stanowią dokumenty przechowywane w Archiwum Akt Nowych w Warszawie (AAN). Szczególnie wartościowe poznawczo są akta zdeponowane w zespole: Naczelny Zarząd Kinematografii a ponadto w zespołach: Wydział Kultury KC PZPR, Instytut Kultury w Warszawie, Polska Agencja Interpress oraz Polski Instytut Spraw Międzynarodowych. Biorąc pod uwagę powyższe, w mniejszym stopniu wykorzystano dokumentację z Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie. Przydatne do badań okazały się zarówno materiały z Departamentu Prasy, Współpracy Kulturalnej i Naukowej jak również te już opublikowane w serii wydawniczej *Polskie Dokumenty Dyplomatyczne*. Sprawozdania i raporty polskich placówek stanowią ważne uzupełnienie informacji zebranych w AAN w częściach dotyczących zaangażowania Polski w organizację przedsięwzięć propagandowych (m.in. Dni Kultury Polskiej, przeglądów polskich filmów) i uczestnictwa w wydarzeniach sprzyjających jej promocji a także kontaktów z polskimi filmowcami przebywającymi za granicą (m.in. Romanem Polańskim) czy losów konkretnych tytułów (m.in. *Ziemi obiecanej*, 1974, reż. Andrzej Wajda). Poza dokumentacją archiwalną ważnym źródłem informacji była specjalistyczna prasa filmowa, zwłaszcza czasopismo „Film”, a poza tym: „Film na świecie”, „Filmowy Serwis Prasowy” oraz „Kino”. Istotnym dopełnieniem bazy źródłowej jest literatura przedmiotu, w szczególności dotycząca dziejów polskiej polityki zagranicznej po 1945 r. oraz recepcji polskiego kina w wybranych państwach (na podstawie analizy zagranicznej prasy filmowej).

Badania prowadziłam na kilku płaszczyznach, co odzwierciedla problemowa konstrukcja książki. Praca składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy dotyczy okoliczności zewnętrznych i wewnętrznych, mających wpływ na cele i kierunki aktywności kinematografii polskiej w świecie w latach 70. XX w. i ich realizację. Jej dynamice sprzyjało „otwarcie na Zachód” (interpretowane jako przejaw nowej koncepcji PZPR dotyczącej stosunków zewnętrznych, ściśle związanej z ówczesną sytuacją międzynarodową oraz specyficzną, pozytywną postawą państw zachodnich wobec nowej ekipy Edwarda Gierka) a także rosnące znaczenie wymiany i współpracy kulturalnej PRL z zagranicą, która osiągnęła w okresie odprężenia swoje „apogeum”. W rozdziale drugim przedstawiono cele i kierunki zagranicznej polityki kinematograficznej PRL a także różne formy ich realizacji w bloku wschodnim i zachodnim. Choć w relacjach filmowych w ramach „wspólnoty socjalistycznej” da się zauważyć schematy, działania wykazujące wiele podobieństw (chodzi np. o konstruowanie umów i udział w naradach filmowych), widać również, że lata 70. w odniesieniu do wszystkich omawianych państw nie były okresem jednolitym i zachodzące w nich zmiany w sferze polityki, gospodarki oraz kultury wpływały w różny sposób na ich

przebieg (zwłaszcza koprodukcje) i możliwości zaistnienia polskiego kina w ich repertuarze (podobnie zresztą jak konsekwencje wcześniejszych wydarzeń: roku 1968 oraz II wojny światowej). W dalszej części tego rozdziału omówiono z kolei obecność na zachodnich rynkach filmowych, o której poza oczywistymi czynnikami politycznymi decydowały prawa rynku konkurencyjnego. W sytuacji trudnego dostępu do kin komercyjnych, udział w imprezach filmowych i nagrody na największych międzynarodowych festiwalach na tym obszarze odgrywały szczególną rolę. Dla realizacji celów zagranicznej polityki kinematograficznej wykorzystywano również jeden z najważniejszych wówczas środków komunikowania masowego – telewizję. Rozdział trzeci pokazuje, w jak wielu jeszcze innych niż wcześniej opisywanych formach objawiał się na arenie międzynarodowej propagandowy potencjał filmu i kinematografii polskiej oraz jak starano się go wykorzystywać w państwach Trzeciego Świata i na rynkach polonijnych. Zwrócono uwagę na aktywność na forum filmowych organizacji międzynarodowych (Międzynarodowej Federacji Archiwów Filmowych, Międzynarodowej Unii Stowarzyszeń Technik Filmowych, Międzynarodowej Unii Filmowców – Amatorów i innych), bogaty dorobek Redakcji Filmowo-Telewizyjnej Polskiej Agencji „Interpress” oraz problem działalności urzędów zagranicznych podległych Ministerstwu Spraw Zagranicznych PRL na przykładzie Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Jugosławii, który wydaje się najbardziej reprezentatywny dla analizy funkcjonowania polskiej propagandy z filmem po obu stronach „żelaznej kurtyny”. Chodzi o to, że specyfika tego państwa wpływała na tamtejsze rozumienie roli kinematografii – służącej władzy komunistycznej, ale funkcjonującej jednocześnie na zasadach zbliżonych do rozwiązań w państwach kapitalistycznych.

Podsumowując całość rozważań należy stwierdzić, że miejsce i znaczenie kina determinowała koncepcja polskiej dyplomacji. Określone kierunki geopolityczne służyły różnym celom głównym jego obecności na świecie: w przypadku państw bloku wschodniego chodziło o ich scalenie, manifestację ideologicznej więzi i jedności, w kontaktach z państwami zachodnimi upatrywano głównie korzyści handlowych, a działalność w państwach Trzeciego Świata i na rynkach polonijnych miała bardziej widoczny propagandowy wydźwięk (w jej ścisłym znaczeniu). Z zaprezentowanych danych jednoznacznie wynika, że w latach 70. XX w. film i kinematografia służyły partii i państwu jako nośnik informacji o Polsce, jej kulturze i ideologii. Dużą w tym zasługą wybitnych polskich filmowców i ich dzieł z lat 50. i 60., o których w tzw. dekadzie gierkowskiej międzynarodowa widownia cały czas pamiętała a artyści z różnych części świata czerpali z nich inspirację (chodzi m.in. o Andrzeja Wajdę). Korzystną sytuację stwarzały również aktualne działania kinematografii PRL. Rola

środowiska filmowego, jego dorobek artystyczny, wiedza specjalistyczna i kontakty nieformalne a także chęć „otwarcia się na świat” ze swoimi osiągnięciami w imieniu partii i państwa była nie do przecenienia. Ocena zagranicznej polityki kinematograficznej PRL w latach 70. nie jest łatwa i nie może być jednoznaczna. Arsenal form jej realizacji był bardzo bogaty, ale kwestia promocji Polski i jej kultury z wykorzystaniem filmu jako narzędzia polityki zewnętrznej może budzić spory niedosyt. Do słabości należały z pewnością niewykorzystane możliwości kontaktów z wybitnymi przedstawicielami polskiego kina (Roman Polański, Jerzy Skolimowski) oraz problemy z informacją i reklamą. Mimo tego część z nich okazała się skutecznym instrumentem kulturowo-ideologicznym polityki zagranicznej PRL w latach 70. Informacje zaprezentowane w książce potwierdzają tezę, że film przyczyniał się w tzw. dekadzie gierkowskiej do rozwoju stosunków Polski z zagranicą. W czasach Polski Ludowej traktowano go jako międzynarodową „wizytówkę” państwa. Oceniając z punktu widzenia dnia dzisiejszego bilans korzyści nie jest tak oczywisty. Strat wizerunkowych Polski i możliwości dla rozwoju polskiego kina w związku z ograniczeniami wynikającymi z przynależności do bloku ZSRR nie da się przecież w żaden sposób oszacować. Z pewnością jednak włączenie kinematografii do szeroko rozumianej polityki zagranicznej PRL było potrzebne i celowe, bo w jakimś stopniu pozwoliło utrwalić renomę polskiego kina artystycznego i przyniosło wiele udanych przedsięwzięć, w tym koprodukcji i imprez, sprzyjających szerokiej promocji Polski i jej kultury. Ponadto dzieła, które przeszły już do historii kina polskiego i światowego, wśród nich *Potop* (1974, reż. Jerzy Hoffman), nie mogłyby powstać w znanym nam kształcie ani szerzej zaistnieć bez pomocy i zaangażowania partnerów zagranicznych.

Historia wizualna

Podjmując próby poszerzania pola poznawczego, poza tematem wiodącym, do moich zainteresowań badawczych po uzyskaniu stopnia doktora w 2011 r. starałam się włączyć dodatkowe obszary dociekań naukowych. Należą do nich: historia wizualna, kultura filmowa regionu kujawsko-pomorskiego oraz dzieje Bydgoszczy.

Jestem współredaktorem sześciu prac zbiorowych (wszystkie są efektem konferencji naukowych - byłam ich współorganizatorem), których problematyka pozostaje w ścisłym związku z moimi zainteresowaniami naukową refleksją nad stosunkami między historią i filmem oraz historią wizualną, subdyscypliną historii, której jednym z głównych zadań jest odpowiedź na pytanie o wartość źródłową filmów (i innych przedstawień (audio)wizualnych):

Anatomia polityki historycznej, t. 2, *Szkice z badań nad pamięcią zbiorową w Polsce w XX i XXI wieku*, pod red. Moniki Opióły-Cegielki i Joanny Szczutkowskiej, Bydgoszcz 2020, ss. 256; *Rok 1968:kultura, sztuka, polityka*, pod red. Piotra Zwierzchowskiego, Darii Mazur, Joanny Szczutkowskiej, Bydgoszcz 2019, ss. 333; *Zjawiska migracji i uchodźstwa w kulturze i sztuce w XX i XXI wieku*, pod red. Łukasza Jureńczyka, Joanny Szczutkowskiej, Wojciecha Trempały, Pauliny Wenderlich, Bydgoszcz 2019, ss. 162; *Motyw wojny w kulturze i sztuce wizualnej*, pod red. Łukasza Jureńczyka i Joanny Szczutkowskiej, Bydgoszcz 2017, ss. 209; *Wojna jako źródło inspiracji w kulturze i sztuce - literatura, propaganda, tożsamość*, pod red. Łukasza Jureńczyka, Joanny Szczutkowskiej, Wojciecha Trempały, Pauliny Wenderlich, Bydgoszcz 2017, ss. 235; *Konflikty w przestrzeni kulturowej*, pod red. Zdzisława Biegańskiego, Łukasza Jureńczyka i Joanny Szczutkowskiej, Bydgoszcz 2015, ss. 284.

Autorzy kilku artykułów opublikowanych w pierwszej z wymienionych w tej części autoreferatu książek - *Anatomii polityki historycznej...*, historycy kina i filmoznawcy z różnych ośrodków naukowych, poruszają problem polityki pamięci w polskim kinie. Z kolei druga publikacja została w całości poświęcona relacjom pomiędzy kulturą a polityką w odniesieniu do roku 1968 i obecności wydarzeń polskiego Marca i Praskiej Wiosny w różnych dziedzinach sztuki, także w filmie. Moje zainteresowanie historią wizualną, a w szczególności alternatywnymi wobec historii pisanej filmowymi obrazami konfliktów zbrojnych w Bośni, Iraku oraz Afganistanie widoczne jest w następujących tekstach zamieszczonych w przywołanych monografiach zbiorowych, których jestem współautorem: *Metodyka działań terrorystycznych w Iraku na przykładzie filmu The Hurt Locker. W pułapce wojny. Wstęp do analizy politologiczno-filmoznawczej* (2015); *Amerykańska kinematografia wobec wojny z terroryzmem prowadzonej na terytorium Afganistanu i Iraku* (2017); *Problem uchodźstwa wojennego w dziełach wybranych twórców kultury i sztuki w XXI wieku* (2017). W tym samym nurcie sytuują się również teksty (będące jednak efektem dyskusji, jakie toczyły się przy okazji innych spotkań naukowych) mojego autorstwa: *Znaczenie filmowych obrazów pozimnowojennych konfliktów zbrojnych na przykładzie wojny w Bośni. Zarys zagadnienia* (2020), [w:] *Historia wizualna w działaniu. Studia i szkice z badań nad filmem historycznym*, pod red. Doroty Skotarczak, Joanny Szczutkowskiej i Piotra Kurpiewskiego, Poznań 2020, s. 141-154; *Wojna w Bośni w filmie „Wybawca” Predraga Antonijevicia*, [w:] *Pomiędzy mythos i logos społecznej zmiany*, pod red. Janusza Golinowskiego, Sławomira Sadowskiego, Bydgoszcz 2017, s. 156-173; *Wojna w Iraku w amerykańskim filmie dokumentalnym „pierwszej fali” (2004-2006) - rekonesans badawczy*, [w:] *Czynnik wojskowy w środowisku międzynarodowym na przełomie XX i XXI wieku*, pod red. Łukasza Jureńczyka, Sławomira Sadowskiego, Marcina Jastrzębskiego, Jana Waskana, Bydgoszcz 2016, s. 351-

359 oraz artykuły, których jestem współautorem: *Życie i działalność Tomasa Younga - amerykańskiego weterana z Iraku (1979-2014) w świetle filmu dokumentalnego Body of War (2018)*, [w:] *Konflikty zbrojne i obronność na przełomie XX i XXI wieku. Aspekty polityczne i prawne*, pod red. Łukasza Jureńczyka, Przemysława Radziszewskiego i Sławomira Sadowskiego, Bydgoszcz 2018, s. 96-109. Jak widać, kilka tekstów dotyczy filmowych obrazów wojny w Bośni. Zagadnienie konfliktu w byłej Jugosławii nie zalicza się, co prawda, do głównego nurtu moich zainteresowań obecnością kulturalną (filmową) PRL w SFRJ i stosunkami dwustronnymi tych państw, ale eksploracja tego rejonu badań jest dla mnie ważna, gdyż stanowi poniekąd ich naturalne przedłużenie. Z tego też powodu zdecydowałam się również zgłębić problem wojny Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO) z Federacyjną Republiką Jugosławii w kontekście oficjalnego stanowiska Polski i reakcji Polaków. W artykule (napisanym wspólnie ze Zdzisławem Biegańskim): *Poljsko javno mnjenje o bombardovanju Jugoslavije 1999. godine*, „Istorija 20. Veka” 2017, nr 2, s. 9-28 przedstawiono niejednoznaczny stosunek polskiej opinii publicznej do bombardowań NATO na Jugosławię.

Jeden ze szkiców z obszaru historii wizualnej, którego jestem współautorem (*Enigma w filmach fabularnych i dokumentalnych*, [w:] *Bydgoszcz jako ośrodek działań wywiadowczych w przededniu i w trakcie II wojny światowej: zbiór studiów*, pod red. Stefana Pastuszewskiego, Bydgoszcz 2015, s. 67-81) dotyczy wcześniejszego okresu i zawiera m.in. wątek dotyczący filmowego obrazu działań polskich kryptologów w *Sekrecie Enigmy* (1979, reż. Roman Wionczek) oraz ich wizerunku, w tym niezgodnego z prawdą historyczną, w wybranych zachodnich filmach historycznych. Do prac nad dziełem Wionczka powróciłam również w monografii habilitacyjnej *Zagraniczna polityka kinematograficzna...* w kontekście (niezrealizowanych) planów jego koprodukcji z Francją, natomiast problem fałszowania i trywializacji historii w kinie historycznym w ujęciu teoretycznym (oraz jednocześnie miejsca filmu fabularnego w dydaktyce historii państw zachodnich) starałam się także zasygnalizować w szkicu pt. *Film fabularny w nauczaniu historii - przykłady ze współczesnej zachodniej myśli dydaktycznej* opublikowanym w pracy zbiorowej *Innowacyjność w edukacji historycznej i w promocji dziedzictwa kulturowego regionu*, pod red. Zdzisława Biegańskiego oraz Teresy Maresz, Toruń 2012, s. 143-155.

Aktywność naukowa w omawianym obszarze przejawia się także inicjowaniem działań zmierzających do zintegrowania środowiska badaczy zainteresowanych pogłębieniem refleksji nad związkami historii i filmu oraz historią wizualną. W tym celu powstała sekcja „Film i Historia” działająca przy Polskim Towarzystwie Badań nad Filmem i Mediami. Od

2018 pełnię w niej funkcję zastępcy przewodniczącego, utrzymując ściśle kontakty z naukowcami z różnych ośrodków uniwersyteckich: Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu czy Uniwersytetu Wrocławskiego. Dotychczasowe efekty współpracy między historykami oraz filmoznawcami zaangażowanymi w prace sekcji są widoczne w postaci spotkań naukowych, których byłam współkoordynatorem (panel w ramach III Zjazdu Filmoznawców i Medioznawców, który odbył się w Łodzi w 2019; konferencja naukowa „Współczesny polski film historyczny po 2005 roku” organizowana w ramach Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni w 2018 r.) oraz wspomnianej publikacji *Historia wizualna w działaniu...*. Ponadto jestem członkiem rady naukowej serii wydawniczej „Historia w Mediach” poświęconej zagadnieniom z obszaru historii wizualnej. Inną płaszczyzną współpracy ze środowiskiem historycznym i filmoznawczym jest działalność recenzencka (m.in. w czasopiśmie „Panoptikum” oraz „Tabularium Historiae”).

Kultura filmowa regionu kujawsko-pomorskiego i dzieje Bydgoszczy

Odrebnym obszarem moich zainteresowań jest szeroko rozumiana kultura filmowa Kujaw i Pomorza. W ten regionalny charakter badań wpisuje się kilka artykułów:

Ludzie wolności? O filmowcach z regionu kujawsko-pomorskiego: od Poli Negri do Bogusława Lindy, [w:] *Ludzie wolności w regionie kujawsko-pomorskim*, praca zbiorowa pod red. Michała Białkowskiego, Zdzisława Biegańskiego i Wojciecha Polaka, Toruń - Bydgoszcz 2014, s. 275-296; *Kultura filmowa na Kujawach w latach 70. XX wieku - wstęp do badań*, „Studia z Dziejów Pogranicza Kujawsko-Wielkopolskiego”, 2015, t. 6, pod red. Pawła Szczepankiewicza i Jarosława Kołtuniaka, s. 23-37; *Wyzwania innowacyjności publicznej w upowszechnianiu i promocji dziedzictwa kulturowego na przykładzie związków Poli Negri z Brdowem*, „Studia z Dziejów Pogranicza Kujawsko-Wielkopolskiego” 2017, t. 7, pod red. Pawła Szczepankiewicza i Jarosława Kołtuniaka, s. 67-82,

a także zaangażowanie w skład zespołu redaktorów *Encyklopedii Bydgoszczy* pod przewodnictwem prof. Włodzimierza Jastrzębskiego, której drugi tom z noszącym w niektórych częściach pionierski charakter działem *Film* ukazał się w 2017 r. W jego ramach przygotowałam również hasła rzeczowe i osobowe prezentujące historię oraz rozwój kina w Bydgoszczy, wśród których znalazły się tak rozbudowane pojęcia, jak: *Kultura filmowa* oraz *Ludzie filmu*, stanowiące kolejny przyczynek do badań lokalnej kultury filmowej. Problematyce tej poświęciłam również niepublikowane referaty: *Promocja woj. kujawsko-pomorskiego w filmie fabularnym* (wygłoszony podczas konferencji naukowej „Społeczno-kulturowe czynniki kształtowania potencjału rozwojowego regionu kujawsko-pomorskiego”, Bydgoszcz, 29 listopada 2016 r.) oraz *Związki bydgoskich filmowców z kinem europejskim*, wygłoszony podczas konferencji naukowej współorganizowanej przez oddział bydgoski

Polskiego Towarzystwa Historycznego, którego jestem członkiem, w związku z 670 rocznicą nadania praw miejskich Bydgoszczy. Moje zainteresowanie naukowe dziejami Bydgoszczy wykracza poza problemy związane z kinematografią. Efektem współpracy z redaktorami działu *Medycyna* znajdującego się w pierwszym tomie *Encyklopedii Bydgoszczy* pod redakcją naukową Włodzimierza Jastrzębskiego (2011) jest publikacja kilku haseł poświęconych historii bydgoskiego leczenia, w tym wodolecznictwa i fizykoterapii. Obecnie pracuję nad dziejami jednej z bydgoskich dzielnic (Jachcice) w okresie Polski Ludowej. To część szerszego przedsięwzięcia badawczego historyków poświęconego temu obszarowi, które koordynuje dr hab Zdzisław Biegański, prof. uczelni.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Wyrazem mojej najistotniejszej zagranicznej aktywności naukowej jest zaangażowanie we wspólny projekt badawczy Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy oraz Instytutu Historii Współczesnej (Institut za savremenu istoriju, dalej: ISI) w Belgradzie. Efektem tej współpracy jest regularny udział w międzynarodowych konferencjach naukowych z cyklu *Polska i Jugosławia w XX wieku*, organizowanych od 2013 r. na przemian w Bydgoszczy i Belgradzie, oraz działalność publikacyjna w serii wydawniczej stanowiącej efekt dyskusji historyków z Polski i Serbii, a także Bośni i Hercegowiny, Chorwacji oraz Słowenii. Spotkania te stanowią istotny wkład do lepszego poznania historii polsko-jugosłowiańskich stosunków politycznych, kulturalnych i gospodarczych w XX w., wpływając jednocześnie na podtrzymywanie tradycji przyjaznych relacji a także naukowych więzi pomiędzy Polską a państwami byłej Jugosławii. Moje sprawozdania z przebiegu dwóch edycji tych konferencji ukazały się w historycznym czasopiśmie naukowym „*Tabularium Historiae*” (*Międzynarodowa konferencja naukowa: W kręgu dyplomacji i polityki. W 100-lecie nawiązania stosunków dyplomatycznych między Polską i Jugosławią*, Bydgoszcz, 25–26 września 2019 roku, „*Tabularium Historiae*” 2019, t. VI; *Międzynarodowa konferencja naukowa: Stosunki jugosłowiańsko-polskie w XX wieku, Belgrad, 27-28 września 2018 roku*, „*Tabularium Historiae*” 2018, t. IV).

Kontakty z pracownikami ISI udaje się rozwijać także przy okazji innych spotkań naukowych. W maju 2014 r. jako członek delegacji polskiej i zarazem koordynator współpracy naukowców z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego oraz Instytutu Pamięci Narodowej z organizatorami z Serbii brałam udział w seminarium (z referatem na temat

Polskiej Kroniki Filmowej jako narzędzia propagandy) i przedsięwzięciach towarzyszących wystawie pt. *In the Name of the People! – Repression and Social Resistance in Serbia 1944-1953* w Muzeum Historycznym Serbii w Belgradzie (Istorijski Muzej Srbije). Zaangażowanie strony polskiej (w ramach “dni polskich”) było częścią międzynarodowego projektu dotyczącego represji w państwach Europy Wschodniej po II wojnie światowej i jednocześnie kolejnym etapem współpracy polsko-serbskiej.

Poza udziałem w konferencjach, innych spotkaniach naukowych i publikacjami, współpracę z Instytutem Historii Współczesnej w Belgradzie rozwinął mój pobyt stażowy w tej placówce naukowej. W okresie od maja do lipca 2016 r. przebywałam w Belgradzie na zaproszenie ISI jako stypendystka Biura Uznawalności i Wymiany Międzynarodowej. Staż naukowy w Instytucie Historii Współczesnej w Belgradzie odbyty pod opieką prof. dr. Momčilo Pavlovicia umożliwił mi zapoznanie się ze specyfiką funkcjonowania placówki, kierunkami badań jej pracowników i zasobami bibliotecznymi. W czasie pobytu w Belgradzie przeprowadziłam także kwerendę biblioteczną (Narodna biblioteka Srbije) i archiwalną (Arhiv Jugoslavije), stanowiącą ważny element badań nad współpracą kulturalną (filmową) Polski z krajami socjalistycznymi w latach 70. XX wieku. Pobyt przyczynił się do nowych ustaleń badawczych oraz zaowocował kolejnymi kontaktami naukowymi (z pracownikami INIS, Institut za Noviju Istoriju Srbije).

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

Praca dydaktyczna stanowi istotną część mojej aktywności zawodowej. Od października 2011 r. prowadziłam przedmioty zróżnicowane pod względem treści (przede wszystkim z zakresu dydaktyki historii, historii najnowszej powszechnej i Polski, mediów międzynarodowych, Unii Europejskiej, sztuki wizualnej i komunikacji społecznej) oraz formy (wykłady, laboratoria, konwersatoria, seminaria licencjackie i magisterskie), zdalnie i stacjonarnie, na studiach pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia. Moja praca dydaktyczna związana jest z następującymi kierunkami studiów: historia, stosunki międzynarodowe, zarządzanie dziedzictwem kulturowym i ochrona zabytków. Ponadto na kierunku politologia realizowałam autorski wykład: Współczesne konflikty zbrojne w filmie. Prowadzę również zajęcia w języku angielskim dla zagranicznych studentów w ramach programu Erasmus (Polish History and Culture after 1945). Moje zajęcia dydaktyczne, w tym specjalistyczne, zyskały bardzo dobre opinie i wysokie oceny. Sprawowałam i sprawuję opiekę nad

studentami piszącymi prace dyplomowe. Pod moim kierunkiem powstało 10 prac licencjackich, przygotowywana jest również praca magisterska. Ich tematyka ma ścisły związek z moimi zainteresowaniami historią wizualną i szeroko rozumianą współczesną przestrzenią medialną. We wrześniu 2016 r. zostałam powołana przez Radę Naukową Wydziału Humanistycznego UKW na promotora pomocniczego rozprawy doktorskiej. Prace dyplomowe także regularnie oceniam – byłam recenzentem ponad 20 prac magisterskich i licencjackich na kierunkach historia oraz stosunki międzynarodowe. W latach 2012-2015 pełniłam funkcję opiekuna roku na kierunku historia. W tym czasie byłam również opiekunem praktyk. Aktualnie jestem opiekunem studentów studiów stacjonarnych pierwszego stopnia, którzy rozpoczęli cykl kształcenia w roku akademickim 2020/2021 na kierunkach: historia, stosunki międzynarodowe, zarządzanie dziedzictwem kulturowym i ochrona zabytków, wojskoznawstwo.

Na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy pełniłam jeszcze kilka innych funkcji: członka zadaniowego Zespołu ds. Studiów Doktoranckich oraz, wielokrotnie, sekretarza Komisji ds. przewodów doktorskich w zakresie historii Wydziału Humanistycznego; zostałam również powołana na sekretarza w postępowaniu habilitacyjnym. Przez kilka lat byłam członkiem Rady Wydziału Humanistycznego (do października 2019 r., kiedy na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego zaczęła funkcjonować nowa struktura organizacyjna). Ponadto angażowałam się w prace przygotowawcze Bydgoskiego Festiwalu Nauki (w 2015 r. jako członek Rady Programowej Wydziału Humanistycznego oraz koordynator wydziałowy w 2013 r.). W 2019 r. zostałam powołana do Rady Kierunku Przewodnictwo i Pilotaż Turystyczny na Wydziale Historycznym. W ramach działalności organizacyjnej inicjowałam i przygotowywałam kilka konferencji, w tym interdyscyplinarnych we współpracy z Instytutem Nauk Politycznych oraz Instytutem Filologii Polskiej i Kulturoznawstwa. Za działalność organizacyjną w 2013 r. otrzymałam nagrodę Rektora Zespołową III stopnia.

W ramach popularyzacji nauki staram się dotrzeć z działalnością rozpowszechniającą wiedzę na temat związków historii i kina również do osób spoza środowiska historyków oraz młodzieży szkolnej. Wchodząc w skład zespołu prelegentów Klubu Miłośników Filmu „Mozaika” im. Jerzego Orlicza w Bydgoszczy, jednego z najstarszych i najbardziej załужonych klubów filmowych w Polsce, przygotowałam do tej pory kilka krótkich wykładów poprzedzających pokazy filmów historycznych adresowanych do szerokiego grona odbiorców. Z kolei angażując się w działalność na rzecz uczniów szkół gimnazjalnych i licealnych, prowadziłam wykłady i warsztaty dla młodzieży licealnej w ramach Dni

Otwartych UKW oraz podczas Szkolnej Konferencji Naukowej przygotowanej przez m.in. VI Liceum Ogólnokształcące w Bydgoszczy. Przyjmuję zaproszenia do udziału w konkursach historycznych na płaszczyźnie naukowej i organizacyjnej. Uczestniczyłam w pracach Wojewódzkiej Komisji konkursu „Władysław Raczkiewicz i jego czasy” organizowanego w Toruniu przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Brałam udział w pracach jury Międzyszkolnego Konkursu Historycznego „Pałacowe Potyczki z KLIO” w Pałacu Młodzieży w Bydgoszczy, w działaniach wspierających organizację Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy o Kazimierzu Wielkim i Jego Czasach, odbywającego się cyklicznie na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy a także konkursu „Epizody ze wspólnej historii Polski i Węgier w komiksie”, organizowanego przez Bydgoskie Towarzystwo Przyjaciół Węgier im. Eryka Bazylczuka. W 2021 r. byłam członkiem Kapituły Konkursu na najlepszą pracę dotyczącą relacji polsko-jugosłowiańskich organizowanego na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

Idea popularyzatorska przyświecała również konferencjom naukowym *Konflikty współczesnego świata w kulturze i sztuce* oraz *Kultura zaangażowana. Społeczno-polityczne inspiracje w kulturze i sztuce*, które odbyły się w 2013 i 2015 r. w Bydgoszczy i których byłam współorganizatorem. W ramach tych spotkań odbyły się dyskusje z udziałem naukowców (m. in. politologów, historyków i kulturoznawców) oraz praktyków (m.in. filmowców, muzyków). Towarzyszyły im pokazy filmu, koncerty i spotkanie literackie. Aktualnie jestem zaangażowana (w ramach prac sekcji „Film i Historia” Polskiego Towarzystwa Badań nad Filmem i Mediami) w organizację cyklu rozmów - spotkań promocyjnych w formule online na temat publikacji skoncentrowanych wokół relacji filmu i historii, adresowanych do szerokiego grona odbiorców.

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

W rozwoju mojej kariery zawodowej ważną rolę odgrywa doskonalenie znajomości języków obcych, przede wszystkim języka angielskiego, oraz nauka języka serbskiego. Ponadto przywiązuję wagę do podnoszenia innych kompetencji w systemie szkolnictwa wyższego poprzez udział w szkoleniach np. z obsługi platformy e-learningowej i przygotowywania kursów zgodnie z metodyką kształcenia zdalnego. Od października 2021 r. biorę udział w projekcie *Uniwersytet Równych Szans*, obejmującym cykl szkoleń z zakresu

niepełnosprawności poświęconych m.in. pacy ze studentem z dysfunkcją narządu słuchu i mowy oraz narządu wzroku.

.....

(podpis wnioskodawcy)